Sprawdzian z wychodzenia z komunizmu (WOS) Grupa A

WOS: transformacja ustrojowa w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej po 1980 roku

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 24

10 zadań, 24 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Terapia szokowa w kontekście planu Balcerowicza oznaczała

(A) reformę edukacji — likwidację szkół zawodowych i wprowadzenie gimnazjów
(B) nacjonalizację przemysłu — przejęcie przez państwo banków i wielkich zakładów
(C) gwałtowne wprowadzenie mechanizmów rynkowych — liberalizacja cen, prywatyzacja
(D) stopniowe wprowadzanie reform rozłożone na 20 lat — ochrona miejsc pracy

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Dekomunizacja to

(A) proces ponownego wprowadzania ustroju komunistycznego (np. przywrócenie gospodarki planowej i jednej partii)
(B) reforma edukacji polegająca na zmianie programów nauczania (np. likwidacja gimnazjów, nowa podstawa programowa)
(C) prywatyzacja gospodarki państwowej (np. sprzedaż przedsiębiorstw i akcji Skarbu Państwa prywatnym inwestorom)
(D) proces usuwania wpływów komunistycznych z życia publicznego (np. zmiana nazw ulic, rozliczenie aparatu PRL)

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Oceń zdania o transformacji w Europie Środkowo-Wschodniej.

1. Po 1991 r. Białoruś przeszła trwałą transformację demokratyczną i dziś jest państwem demokratycznym.	**P**	**F**
2. Wszystkie kraje Europy Środkowej wstąpiły do UE w 2004 roku.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj pojęcie związane z transformacją ustrojową do jego definicji.

1. Lustracja	...	A. szybka liberalizacja gospodarcza i prywatyzacja mająca na celu przejście do rynku w możliwie krótkim czasie
2. Dekomunizacja	...	B. masowe, pokojowe odrzucenie autorytarnego reżimu przez obywateli bez przemocy ze strony protestujących
3. Rewolucja aksamitna	...	C. procedura weryfikacji przeszłości kandydatów na urzędy publiczne pod kątem współpracy z komunistycznymi służbami
4. Terapia szokowa	...	D. odsunięcie od stanowisk publicznych osób z aparatu władzy komunistycznej oraz usuwanie symboli komunizmu z przestrzeni publicznej (np. zmiany nazw ulic)

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj państwo do jego modelu rozliczenia z przeszłością niedemokratycznego reżimu (komunistycznego, a w przypadku RPA – apartheidu).

1. Polska (ustawa lustracyjna z 1997 r.)	...	A. Specjalny urząd federalny (pierwszym pełnomocnikiem był Joachim Gauck) otwiera akta policji politycznej i udostępnia je osobom, których dotyczą
2. Czechosłowacja, potem Czechy (ustawa lustracyjna z 1991 r.)	...	B. Amnestia dla sprawców w zamian za ujawnienie prawdy, zadośćuczynienie ofiarom, pojednanie zamiast odwetu
3. Niemcy (ustawa o aktach Stasi z 1991 r.)	...	C. Zakaz zajmowania wyznaczonych stanowisk publicznych przez byłych funkcjonariuszy komunistycznej policji politycznej StB
4. RPA (Komisja Prawdy i Pojednania)	...	D. Oświadczenia lustracyjne osób pełniących funkcje publiczne lub kandydujących do nich, weryfikowane przez Rzecznika Interesu Publicznego i sąd lustracyjny

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Uzupełnij zdania dotyczące rozliczeń z przeszłością komunistyczną. Proces ujawniania i oceny współpracy obywateli z komunistycznymi służbami bezpieczeństwa, prowadzony po 1989 r. w krajach postkomunistycznych, nosi nazwę (1) _____. Usuwanie symboliki, nazw ulic i pomników związanych z systemem komunistycznym to element polityki (2) _____.

(1) do wyboru: rehabilitacji / lustracji / abolicji / reprywatyzacji
(2) do wyboru: deregulacji / denacjonalizacji / decentralizacji / dekomunizacji

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wskaż dwa osiągnięcia strajkujących zapisane w Porozumieniach Sierpniowych z 1980 roku.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wyjaśnij pojęcie terapii szokowej (big bang) jako metody transformacji gospodarczej zastosowanej w Polsce po 1989 r. Podaj jeden argument za i jeden argument przeciw tej metodzie.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, czym była transformacja ustrojowa w Polsce po 1989 r. Wskaż dwa najważniejsze obszary tej transformacji.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegał proces tzw. terapii szokowej (plan Balcerowicza) wprowadzonej w Polsce na początku lat 90. XX wieku. Wskaż jeden pozytywny i jeden negatywny skutek społeczny tych reform.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/wos/wychodzenie-z-komunizmu

Sprawdzian z wychodzenia z komunizmu (WOS) Grupa B

WOS: transformacja ustrojowa w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej po 1980 roku

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 24

10 zadań, 24 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Plan Balcerowicza z 1990 r. był programem transformacji polskiej gospodarki, który opierał się przede wszystkim na:

(A) stopniowych reformach rynkowych rozciągniętych na kilka dekad i ochronie przemysłu państwowego
(B) błyskawicznym uwolnieniu cen, prywatyzacji i stabilizacji walutowej ('terapia szokowa')
(C) nacjonalizacji banków i przejęciu przez państwo kluczowych gałęzi przemysłu
(D) kontynuacji centralnego planowania przy ograniczonym otwarciu na rynek zachodni

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Lustracja jako element transformacji ustrojowej w Polsce polegała na:

(A) przymusowej nacjonalizacji majątku byłych funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa PRL i przekazaniu go na rzecz Skarbu Państwa
(B) ujawnieniu i weryfikacji osób pełniących funkcje publiczne pod kątem współpracy z komunistycznymi służbami bezpieczeństwa
(C) przeprowadzeniu ogólnokrajowego plebiscytu wśród obywateli w sprawie amnestii dla byłych funkcjonariuszy SB i milicji
(D) likwidacji Służby Bezpieczeństwa i rozwiązaniu PZPR bez weryfikacji przeszłości osób piastujących wysokie urzędy publiczne

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Oceń zdania o transformacji w Polsce.

1. Okrągły Stół doprowadził do częściowo wolnych wyborów w czerwcu 1989 r.	**P**	**F**
2. Plan Balcerowicza zakładał utrzymanie urzędowych cen na większość towarów i usług.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj kraj do nazwy lub charakteru procesu transformacji ustrojowej w 1989 r.

1. Polska	...	A. Obrady Okrągłego Stołu — negocjowany pokojowy przełom
2. NRD (Niemcy Wschodnie)	...	B. Aksamitna rewolucja — bezkrwawe obalenie reżimu
3. Czechosłowacja	...	C. Zbrojny opór i egzekucja dyktatora
4. Rumunia	...	D. Die Wende — zjednoczenie z RFN

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj postać związaną z transformacją ustrojową Polski po 1989 roku do pełnionej przez nią roli.

1. Lech Wałęsa	...	A. wicepremier i minister finansów, autor pakietu reform urynkowienia polskiej gospodarki
2. Tadeusz Mazowiecki	...	B. ostatni przywódca PRL, uczestnik obrad Okrągłego Stołu, pierwszy prezydent III RP wybrany przez Zgromadzenie Narodowe
3. Wojciech Jaruzelski	...	C. pierwszy niekomunistyczny premier Polski po II wojnie światowej, powołany w 1989 roku
4. Leszek Balcerowicz	...	D. przywódca „Solidarności", pierwszy prezydent Polski wybrany w wyborach powszechnych po 1989 roku

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność" powstał w wyniku fali strajków robotniczych określanych mianem (1) _____, a jego pierwszym przewodniczącym został (2) _____.

(1) Sierpnia '80 / Grudnia '70 / Marca '68
(2) Edward Gierek / Lech Wałęsa / Wojciech Jaruzelski

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, czym była lustracja w Polsce i jaki był jej cel.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wyjaśnij dwie przyczyny rozpadu Związku Radzieckiego w 1991 r. i podaj dwie geopolityczne konsekwencje tego wydarzenia dla Europy.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij główne założenia planu Balcerowicza, wprowadzonego w Polsce od 1 stycznia 1990 roku.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegała tzw. terapia szokowa jako metoda transformacji gospodarczej zastosowana w Polsce na przełomie 1989 i 1990 roku. Wskaż jedno ryzyko społeczne związane z tą metodą.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/wos/wychodzenie-z-komunizmu

Sprawdzian z wychodzenia z komunizmu (WOS)

Grupa A

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **D**

3. (2 pkt) **1. F; 2. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–C, 2–D, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–D, 2–C, 3–A, 4–B** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) lustracji; (2) dekomunizacji** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Do najważniejszych osiągnięć należała zgoda władz na utworzenie niezależnych i samorządnych związków zawodowych, z których wyrosła „Solidarność". Strajkujący uzyskali także gwarancję prawa do strajku oraz obietnicę ograniczenia cenzury.
Punktacja: Za każde poprawne osiągnięcie po 1 pkt (np. zgoda na niezależne, samorządne związki zawodowe, prawo do strajku, ograniczenie cenzury, uwolnienie więźniów politycznych, podwyżki płac). Maksymalnie 2 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Terapia szokowa to metoda transformacji zakładająca gwałtowne i jednoczesne wprowadzenie mechanizmów rynkowych — liberalizację cen, stabilizację finansów publicznych i prywatyzację — zamiast stopniowych reform. Argument za: szybkie przejście do stabilnej gospodarki rynkowej, ograniczenie hiperinflacji i wiarygodność wobec zachodnich inwestorów. Argument przeciw: krótkotrwały, ale dotkliwy wzrost bezrobocia i ubożenie części społeczeństwa w okresie dostosowawczym.
Punktacja: Wyjaśnienie terapii szokowej jako szybkiego przejścia do gospodarki rynkowej (liberalizacja cen, prywatyzacja, stabilizacja) jednocześnie (1 pkt). Argument za (1 pkt). Argument przeciw (1 pkt).

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Transformacja ustrojowa w Polsce to przejście od komunizmu do demokracji liberalnej i gospodarki rynkowej, zapoczątkowane porozumieniami Okrągłego Stołu w 1989 r. Dwa kluczowe obszary: (1) polityczny — legalizacja Solidarności, wolne wybory, nowa Konstytucja z 1997 r., pluralizm polityczny; (2) ekonomiczny — plan Balcerowicza (terapia szokowa), prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych, liberalizacja handlu.
Punktacja: Transformacja ustrojowa: przejście od systemu komunistycznego (monopartyjność, planowanie centralne, brak wolnych wyborów) do demokracji liberalnej i gospodarki rynkowej (1 pkt). Dwa obszary: polityczny (wolne wybory, pluralizm partyjny, konstytucja demokratyczna), ekonomiczny (prywatyzacja, liberalizacja, reformy Balcerowicza), prawny (niezależne sądy), integracja euroatlantycka (NATO, UE) (2 pkt). Łącznie 3 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Plan Balcerowicza polegał na szybkim, radykalnym wprowadzeniu gospodarki rynkowej: uwolnieniu cen, ograniczeniu inflacji poprzez zaostrzenie polityki pieniężnej, wprowadzeniu wymienialności złotego oraz rozpoczęciu prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Skutkiem pozytywnym było opanowanie hiperinflacji i pojawienie się na rynku towarów, których wcześniej brakowało. Skutkiem negatywnym był gwałtowny wzrost bezrobocia i spadek dochodów części społeczeństwa, zwłaszcza pracowników dużych zakładów państwowych.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie istoty planu (np. uwolnienie cen, ograniczenie inflacji, prywatyzacja, wewnętrzna wymienialność złotego) – 1 pkt + trafne wskazanie obu skutków społecznych: pozytywnego (np. opanowanie hiperinflacji, koniec niedoborów towarów) i negatywnego (np. wzrost bezrobocia, spadek dochodów części społeczeństwa) – 1 pkt. Max 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **B**

3. (2 pkt) **1. P; 2. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–A, 2–D, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–D, 2–C, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) Sierpnia '80; (2) Lech Wałęsa** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Lustracja — procedura weryfikacji, czy osoby pełniące funkcje publiczne współpracowały z organami bezpieczeństwa PRL (SB). Cel: zapewnienie transparentności życia publicznego, uniemożliwienie sprawowania władzy przez osoby skompromitowane tajną współpracą z komunistycznym aparatem represji.
Punktacja: Wyjaśnienie (1 pkt), cel (1 pkt).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Przyczyna 1: Kryzys gospodarczy ZSRR (kosztowne zbrojenia, niski poziom życia, upadek cen ropy) doprowadził do powszechnego niezadowolenia. Przyczyna 2: Reformy Gorbaczowa (glasnost — jawność, pierestrojka — przebudowa) zdestabilizowały system, zamiast go naprawić. Konsekwencje: 1) Powstanie 15 niezależnych państw (m.in. Rosja, Ukraina, kraje bałtyckie) — redefinicja granic Europy. 2) Nowe demokracje Europy Środkowej (Polska, Czechy, Węgry) skierowały się ku NATO i UE, wypełniając geopolityczną próżnię.
Punktacja: Kryterium 1 (1 pkt): przyczyna 1 — wewnętrzna: kryzys gospodarczy (stagnacja, zbrojenia kosztem konsumpcji) lub separatyzmy narodowe w republikach (kraje bałtyckie, Ukraina, Kaukaz). Kryterium 2 (1 pkt): przyczyna 2 — reformy Gorbaczowa (głasnost, pierestrojka), które zamiast ratować system, przyspieszyły jego rozpad. Kryterium 3 (1 pkt): dwie konsekwencje: powstanie 15 niepodległych państw; próżnia geopolityczna na wschodzie Europy sprzyjająca rozszerzeniu NATO i UE.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Plan Balcerowicza, wprowadzony 1 stycznia 1990 roku, miał na celu szybkie przejście Polski od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej – metodą tzw. terapii szokowej, a nie stopniowych reform. Do jego głównych instrumentów należały: liberalizacja (urealnienie) cen towarów i usług, wprowadzenie wewnętrznej wymienialności złotego, zaostrzenie polityki budżetowej i pieniężnej w celu ograniczenia inflacji oraz otwarcie gospodarki na konkurencję zagraniczną i prywatyzację przedsiębiorstw państwowych. Reforma przyniosła jednak wysoki koszt społeczny – w pierwszym okresie doszło do gwałtownego wzrostu bezrobocia i spadku realnych dochodów wielu obywateli.
Punktacja: Kryterium 1 (1 pkt): wskazanie celu – szybkie przejście od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej (tzw. terapia szokowa). Kryterium 2 (1 pkt): wymienienie co najmniej jednego konkretnego instrumentu (np. urealnienie/liberalizacja cen, wymienialność złotego, ograniczenie deficytu budżetowego, prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych). Kryterium 3 (1 pkt): wskazanie kosztu społecznego reformy (np. wzrost bezrobocia, spadek realnych dochodów w pierwszym okresie). 3 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Terapia szokowa (zastosowana w Polsce w ramach planu Balcerowicza od 1 stycznia 1990 roku) polegała na gwałtownym, a nie stopniowym wprowadzeniu mechanizmów gospodarki rynkowej: uwolnieniu cen, ograniczeniu dotacji dla nierentownych przedsiębiorstw państwowych, wprowadzeniu wymienialności złotego oraz zaostrzeniu dyscypliny budżetowej. Ryzykiem społecznym tej metody był gwałtowny wzrost bezrobocia i spadek realnych dochodów części społeczeństwa, wynikający z szybkich upadłości nieefektywnych zakładów pracy.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie terapii szokowej jako gwałtownego, jednorazowego wprowadzenia reform rynkowych zamiast stopniowych zmian (1 pkt) + trafnie wskazane ryzyko społeczne, np. wzrost bezrobocia, spadek realnych dochodów (1 pkt). 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 24 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	22–24 pkt
dobry (4)	18–21 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	8–11 pkt
niedostateczny (1)	0–7 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/wos/wychodzenie-z-komunizmu**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.